

ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ МАМАНЫНЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘДЕНИЕТІ

Зерттеу өзектілігі. Педагогикалық мәдениет – кәсіби мәдениеттің бір бөлімі. Ол өз кезегінде жеке тұлғаның жалпы гуманитарлық мәдениетінің бір бөлімі болып табылады.

Зерттеу мақсаты. Дене шынықтыру маманың кәсіби-педагогикалық дайындаудың мақсаты – педагогтың педагогикалық мәдениетін қалыптастыру. Олай болса, біздің мақсатымыз да осы мәселені қарастыру болып табылады.

Зерттеу нәтижелері және оларды талқылау.

Біздің зерттеулер шеңберінде бірқатар түсініктердің қисынды тұрғыдан ретті тізімін құру мүмкіндігі туындаиды, атап айтқанда: «жеке тұлғаның жалпы мәдениеті» - «жеке тұлғаның кәсіби мәдениеті» - «жеке тұлғаның жалпы педагогикалық мәдениеті», олардың өзара байланысын сактау [1-сурет].

Жеке тұлғаның жалпы мәдениеті жалпы адами құндылықтарды иеленуге бағыттылығын, амалын және олардың иеленілу іс-шарасын анықтайтын дербес сапалық көрсеткіші [1].

Педагогтың дене шынықтыру мен спорт бойынша жеке басылық кәсіби мәдениеті бүтіндік қасиеті бар және оның педагогикалық қызмет саласында жобаланылу қызметін аткаратьын жалпы мәдениеттің құрылымды бір бөлімі болып табылады. Кәсіби мәдениет жеке тұлғаның кәсібілік қасиеттерімен айқындалады, оқытушының кәсіби қызметі жүйесімен және тиімді кәсіби қызметтінің алғышарты ретінде қарастырылады.

Дене шынықтыру маманының **педагогикалық мәдениеті** жалпы педагогикалық дайындықтың мақсаты мен нәтижесі ретінде қарастырылатын,

бүтін көпденгейлі құрылым болып табылады. Жалпы педагогикалық мәдениеттің қалыптасуы жеке тұлғаның педагогикалық бағыттылығының педагогикалық құндылықтарды менгеру негізінде, субъективті ұстанымының жетілдірілген, жеке тұлғаның педагогикалық қабілеттерімен және педагогикалық қасиеттері дамуымен жүзеге асады [2].

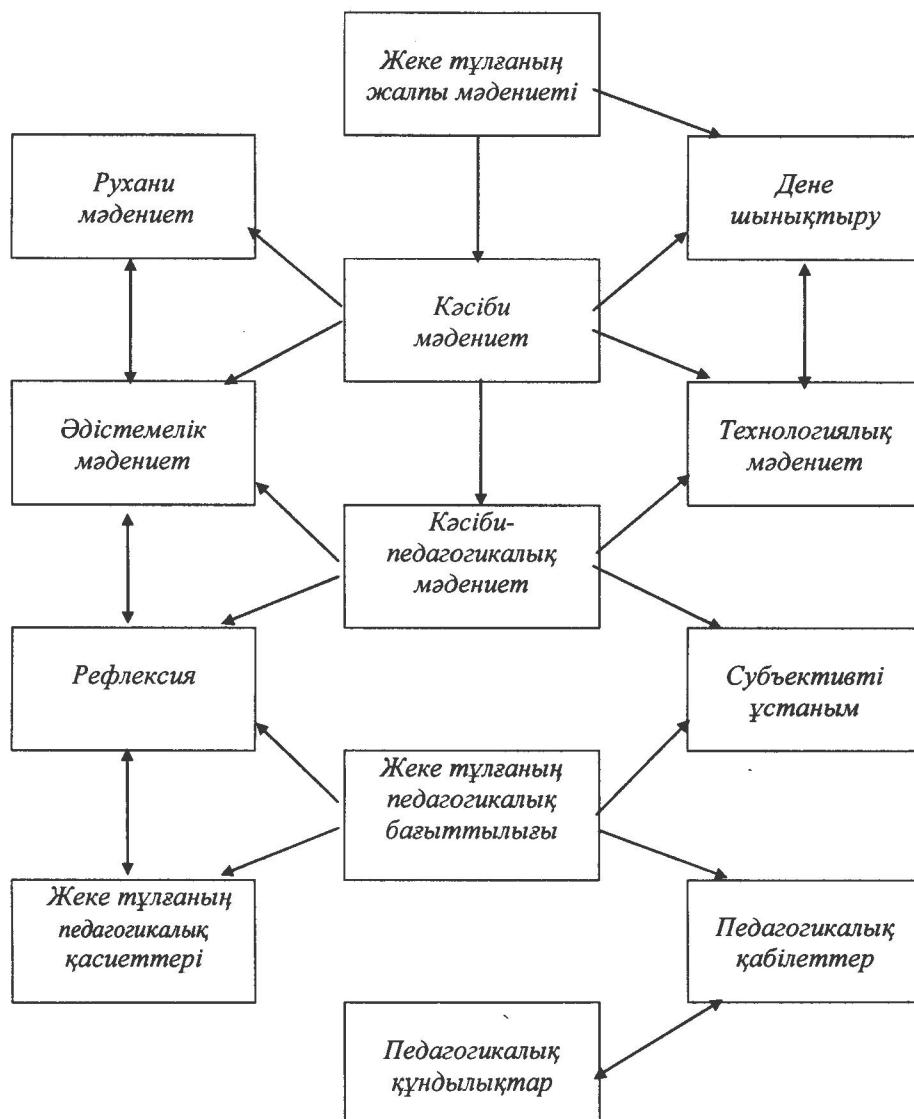
Педагогтың дене шынықтыру және спорт бойынша әдістемелік түйсініу оның теориялық білімді окушыларды деңгейлеу бойынша танымдылық, кәсіби-шығармашылық қызметке түрлендіруге дайындығы мен қабілеттін айқындейды.

Дене шынықтыру оқытушысы жеке басының педагогикалық бағыттылығы дене шынықтыру-педагогикалық қызметке танымды, эмоциялы айқындалған бағдары ретінде қарастырылады және жеке тұлғаның кәсіби білімімен, көзқарасымен, қабілеттімен, қасиеттерімен айқындалды.

Дене шынықтыру және спорт педагогының рефлексивті санаы жеке тұлғаның кәсіби қызметтің жүзеге асу қисыны мен өзіндік іс-әрекеттерін теориялық түйсінуге, олардың үлгісін түзуге, өзіндік реттеуге, өзіндік жетілдіруге қабілеттін айқындейды.

Дене шынықтыру маманының субъективті ұстанымы кәсіби-жеке басылық өзіндік даму ұстанымы ретінде қарастырылады және жеке тұлғаның дене шынықтыру-педагогикалық қызметке жеке басылық қатысты деңгейінің көрсеткіші болып табылады.

Дене шынықтыру оқытушысының кәсіби дайындық үдерісін жетілдіру – оны үйымдастырудың басқа әдістемелері мен тұжырымдамалы

1-сурет . Бапкердің жалпы, кәсіби және педагогикалық мәдениетінің өзара байланысы

негіздеріне түбектелі көшкенде ғана мүмкін болады. Оның бірі ретінде мамандарды дайындауда аксиологиялық, антропологиялық, мәдени, жеке басылық қызметі, жеке басылық бағдарлары және жүйелі-бүтін тәсілдерін қолдану арқылы түзілген студенттерді кәсіби-педагогикалық дайындау қарастырылуы мүмкін. Бұл қағиданың негізі – жалпыламалықты, ерекшелікті және дербестікіті жүзеге асыруға бағдарланған, болашақ оқытушыларды кәсіби-педагогикалық дайындаудың теориялық және тәжірибелі құрамдас бөлімдерінің бірлестігі.

Әрбір педагог, өзінің мамандығына қатыссыз, арнайы білім мен біліктіліктер алудының, сондай-ақ, жекелей кәсіби-жеке басылық сұраныстарын жүзеге асырылуының негізі болып табылатын, негіздемелі педагогикалық білімдер мен операци-

яларды менгеру қажет. Әрбір оқушының жеке басылық қайталанбастиғы, оның кәсіби келбеті өзіндік бір негізге сүйене отырып түзіледі, оның негізін кәсіби-педагогикалық дайындық құрайды. Сонымен бірге, болашақ оқытушыларды дайындау үрдісінде студенттердің дербес, жеке басылық ерекшеліктерін, қызығушылықтары мен қабілеттерін ескеру қажет.

Сонымен кәсіби-педагогикалық дайындық үдерісі жалпыламалық ерекшелігі мен дербестігі арасында өзара байланысты қамтамасыз ету қажет. Бұл дене шынықтырудың теориялық педагогикасы саласындағы негіздемелі білім, арнайы білім және колледж мамандығын және студенттердің өзінің қызығушылығы мен қабілеттіне байланысты және өзара үйлестірілген құрылымдарының бірлестігін түзетін кәсіби-пе-

дагогикалық дайындық есебінен жүзеге асады. Жалпы, кәсіби-педагогикалық дайындық мәнінде орталықтың, толықтырулар мен нақтыланулардың ерекшеліктері туралы айтуға болады.

Мазмұнды мағыналы – жалпыламалық болашак оқытушыны дайындау негізін құрайтын студенттің жеке басылық кәсіби-педагогикалық мәдениетін қалыптастыру, кәсіби-педагогикалық білімдер мен біліктіліктердің, ал процессыальды мағынада осы дайындықтың жалпы және топты түрлері өдістерінің менгерілуі қарастырылады.

Кәсіби-педагогикалық дайындық – педагогикалық теория мен тәжірибе негіздерін тану мен менгеру үдерісі. Бұл жерде педагогикалық теория бір жағынан – мектеп тәжірибесін жетілдіру құралы, оның тиімділігінің сараптамасы мен көрсеткіштерінің негізі болып табылады. Ол педагогикалық құбылыстар мен фактілерді түсіндіріп қана қоймай, олардың пайда болуын алдын ала болжауға, педагогикалық құбылыстарды түрлендіруге, оқыту-тәрбиелеу үдерісін құруға көмектеседі.

Тәрбиелеу мен оқыту тәжірибесімен студент педагогиканың жалпылама теориялық ережелері және дene шынықтырудың теориясы болып қосалқы түрде шынайы оқыту-тәрбиелеу қызметіне катысуы барысында тікелей танысады. Болашак оқытушыны дайындау үдерісі «педагогикалық теория педагогикалық практиканы түзіп, жетектеп, қорытындылауы қажет» деген сөздер класикаға айналды.

Педагогикалық теория оқыту мен тәрбиелеудің жалпы занылықтарын, педагогикалық үдерістің негіздемелі пікірлері мен ережелерін ашады. Бірақ тәрбиелеу мен білім беру үдерістері жүзеге асатын нақты жағдайларды есекере алмайды. Соңдықтан педагогика теориясы оқытушының тәжірибелік қызметіндегі педагогикалық фактілер мен құбылыстарды негіздеуге және

оларды дамыту жолдарын жобалау үшін қажет. Сонымен бірге педагогикалық тәжірибе – бір немесе бірнеше оқытушылардың тәжірибесі емес. Ол осы тәжірибенің сипаттауға және өндіруге арналмаған. Тәжірибе барлық уақытта нақтылығымен және дербестігімен айқындалады, ол нақты бір жағдайларға арналған. Бірақ оның негіздемесін тек басқа тәжірибемен немесе жағдайлармен салыстыра отырып, беруге болады, яғни нақты бір тәжірибеге сипаттама бергенде теорияны қолдану қажет. Сонымен педагогикалық тәжірибе қолдану құралы, сонымен бірге педагогикалық теорияның даму көзі болып табылады.

Дене шынықтыру маманының педагогикалық қызметінің операционалды құрамына бірқатар көрсеткіштер, атап айтқанда: шұғылданушылардың дene тәрбиесі үдерісінде жүзеге асатын, іс-әрекеттері мен талдау операциясы, мақсаттылығы, жобалауы, орындауы, сараптауы, түзеуі енеді.

ӘДЕБІЕТ

1. *Ан드리ади И.П.* Авторитет учителя и процесс его становления: автореф. дисс. ... докт. пед. наук: 13.00.04. – М., 1997. – 41 с.

2. *Андрющин И.Ф.* Комплексная система психолого-педагогической подготовки спортсмена: дисс. ... докт. пед. наук: 13.00.04. – Алматы, 2008. – 278 с.

Резюме

Операционный состав педагогической деятельности педагога физической культуры включает действия и операции анализа, целеполагания, проектирования, исполнения, экспертизы, коррекции, реализуемые в процессе физического воспитания занимающихся.

Summary

Operational compound of pedagogical activity of physical culture's teacher includes actions and operations of analysis, target setting, design, performance, examination, correction, realizing in the process of physical culture education.